



Vreme: 29.08.2026 08:22

Medij: kurir.rs

Link: <https://biznis.kurir.rs/info-biz/10088830/pet-godina-koje-su-promenile-jugoslaviju>

Autori: Slavica Čolić

Teme: održavanje, rehabilitacija, izgradnja puteva

## Naslov: Pet godina koje su promenile Jugoslaviju: Veliki plan industrijalizacije koji je imao ogromnu cenu

3320



Od pruga i elektrana do teške industrije i omladinskih radnih akcija - kako je Jugoslavija posle rata pokušala da preko noći promeni svoju privredu

Sa ciljem da se ratom razorena zemlja brzo obnovi i preobrazi iz pretežno agrarne u industrijsku državu tadašnja Federativna Narodna Republika Jugoslavija je 1947. godine donela Prvi petogodišnji plan. Plan je bio snažno inspirisan sovjetskim modelom planske privrede, a glavni ciljevi su bili razvoj teške inudstrije, rudarstva, izgradnja puteva, osavremenjavanje poljoprivredne porizvodnje... Glavni ciljevi Prvog petogodišnjeg plana: Brza industrijalizacija - posebno razvoj teške industrije, rudarstva, energetike i metalurgije. Obnova ratom uništene infrastrukture - željeznica, puteva, mostova, fabrika i rudnika. Povećanje poljoprivredne proizvodnje i mehanizacija poljoprivrede. Elektrifikacija zemlje i izgradnja novih hidroelektrana i termoelektrana. Razvoj saobraćaja i proizvodnih kapaciteta. Povećanje zaposlenosti i obrazovanje stručnog kadra potrebnog za industrijalizaciju. Plan je predviđao veoma ambiciozan rast industrijske proizvodnje - približno petostruko povećanje u odnosu na predratni nivo, dok je poljoprivredna proizvodnja trebalo da poraste znatno sporije. Kako se plan sprovodio? Država je imala dominantnu ulogu u privredi. Fabrike, rudnici, banke i veliki deo zemljišta bili su pod državnom kontrolom, a proizvodnja, investicije i raspodela resursa određivani su centralnim planom. Posebno značajnu ulogu imale su omladinske radne akcije. Desetine hiljada, a zatim i stotine hiljada mladih učestvovala su u izgradnji pruga, puteva, nasipa i drugih **infrastrukturnih** objekata. Među najpoznatijim projektima bila je pruga Brčko-Banovići, završena 1946, neposredno pre početka Petogodišnjeg plana. Rezultati i problemi Rezultati su bili značajni, ali neujednačeni. Uspesi: Jugoslavija je napravila veliki korak u industrijalizaciji. Obnovljeni su mnogi proizvodni kapaciteti i saobraćajna infrastruktura. Izgrađeni su novi industrijski objekti i elektrane. Povećana je zaposlenost i stvoren je veliki broj novih industrijskih radnika. Problemi: Plan je bio izuzetno ambiciozan i često nije mogao biti ostvaren u prvobitno predviđenom obimu. Velika sredstva usmeravana su u tešku industriju, dok je potrošačka roba bila deficitarna. Stanovništvo je trpelo nestašice i relativno nizak životni standard. Poljoprivreda je zaostajala za industrijom. Veliki deo razvoja finansiran je mobilizacijom domaćih resursa i veoma intenzivnim ulaganjem rada. Važan istorijski kontekst: Sukob Tito-Staljin 1948.godine Veliki preokret predstavljao je sukob Tito-Staljin 1948. godine. Jugoslavija je tada raskinula sa sovjetskim blokom i postepeno počela da napušta sovjetski model centralnog planiranja. Zbog toga je Prvi petogodišnji plan ostao vezan za period prelaska Jugoslavije od sovjetskog tipa planske privrede ka sopstvenom modelu socijalističkog razvoja, koji će početkom 1950-ih uključiti radničko samoupravljanje i veću decentralizaciju privrede. Prvi petogodišnji plan bio je ogroman državni poduhvat kojim je posleratna Jugoslavija pokušala da u veoma kratkom roku obnovi zemlju i izvrši snažnu industrijalizaciju, pri čemu je ostvarila velike **infrastrukturne** i industrijske promene, ali uz visoke društvene troškove i brojne probleme u realizaciji.

